

Vattenmyndigheten i Södra Östersjön
Länsstyrelsen Kalmar län
391 86 Kalmar

Datum: 2025-04-25
SMHI Dnr: 2024/2262/5.4.1
Er referens: 537-9191-2024

vattenmyndigheten.kalmar@lansstyrelsen.se

Yttrande över samråd om viktiga vattenfrågor i Södra Östersjön

SMHI har tagit del av rubricerat samråd och har följande synpunkter. Yttrandet avgränsas till SMHIs kompetensområden hydrologi (enbart ytvatten), oceanografi samt klimatanpassning.

SMHI bedömer att underlaget är väl genomarbetat, men lämnar några synpunkter och kompletteringar på några delar som myndigheten vill lyfta.

Kustzon

Generellt så nämns påverkan på kustzonen väldigt lite i samrådets arbetsprogram. Problemen som finns i vattendrag och sjöar med föroreningar och näringsämnen följer med vattnet ut i kustzonen. I stort kan samma problem som finns i sjöar och vattendrag även påverka kustzonen på liknande sätt. Utöver det finns det för kustzonen unika problem, exempelvis marina värmeböljor, effekter av sötvattenflöden (HVMFS 2019:25 parameter 9.5), utsläpp från sjötransporter och fritidsverksamhet som bör nämnas och behandlas i större utsträckning.

Miljöövervakning och mätdata

Miljöövervakningen för yt- och grundvatten behöver fortsätta utvecklas vilket även EU-kommissionen påtalat. Vattenmyndigheterna kan inte göra något åt finansiering för en vidareutveckling men förutom att belysa detta saknas det förslag på till exempel effektivisering. Hur kan vi med de medel som nu finns ändå utveckla miljöövervakningen? I handlingsplanen "Full koll på våra vatten" nämns som risk att det troligen saknas finansiering till genomförande av övervakningen. Det kanske bör tas fram förslag på hur man kan gå tillväga mer konkret?

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

Handlingsprogrammet ”Full koll på våra vatten” och dess Handlingsplan 2.0, som gäller för perioden 2021–2026, refererar till ”Guide för upprättande och översyn av limniska och marina kontrollprogram, Rapport 5551”. Denna guide innehåller utdaterade uppgifter angående modelldata från SMHI, t.ex. sid 43 ”Flödet saknar kontinuerlig flödesmätning men Pulsdata köps årligen in från SMHI för vattendragets mynningspunkt i havet.” Eftersom Pulsdata inte längre är en aktuell produkt hänvisar myndigheten framgent till Vattenwebb. Guiden bör uppdateras inför 2027–2033.

För att kunna bedöma kvantitativ status för vattendrag och sjöar behöver bedömningsgrunder tas fram och ekologiska flöden definieras. Även uppgifter om vattenuttag och -tillförsel måste finnas tillgängligt för att kunna göra bedömningen om den kvantitativa statusen.

Klimatanpassning

Det är avgörande att inkludera klimatförändringens effekter i planeringen, eftersom dessa påverkar vatten på många olika sätt. Kunskapsläget utvecklas snabbt och det är viktigt att basera planeringen på det senast tillgängliga underlaget. Även om planeringshorisonten för detta arbetsprogram endast sträcker sig till år 2033, är det relevant att titta i ett längre tidsperspektiv för att förstå klimatförändringens påverkan. Vissa åtgärder kräver lång framförhållning både i planering och genomförande för att effektivt möta de utmaningar som klimatförändringen medför.

Hänsyn behöver tas till såväl långsamma klimatförlopp, som stigande havsnivå och förändringar i årstidernas längd, som till ändringar i enskilda väderhändelser såsom värmeböljor och skyfall. Redan idag har sannolikheten för värmeböljor, såväl på land som i hav, kraftig nederbörd och torka ökat. Även intensiteten i många extremväder har ökat, till följd av klimatförändringen.

Ett varmare klimat kan påverka både kvaliteten och tillgången på vatten, såväl i yt- som i grundvatten. För att säkerställa en hållbar vattenförvaltning är det viktigt att ha kunskap om den aktuella vattentillgången samt om uttag och tillförsel av vatten.

Vid bedömning av framtida effekter av klimatförändring, riskbedömning och planering av anpassningsåtgärder bör det framtida klimatet analyseras utifrån flera olika utsläppsscenarioer och flera möjliga utfall utifrån dessa bör beaktas.

Det bör vara ett minimum att beakta effekterna av ett förändrat klimat under ett objekts förväntade livslängd. För samhällsstrukturer som kan väntas vara bestående en längre tid än enstaka objekt, exempelvis sammanhållen bebyggelse, behöver hänsyn tas till strukturernas förväntade livslängd.

SMHI vill uppmuntra till ett försiktigt och långsiktigt förhållningssätt vid byggnation i närheten av vatten. Klimatförändringen bör tas i beaktande redan i planeringsskedet. Ett varmare klimat leder till förändrade vattenflöden som kan ge ökade erosionsproblem, vilket är särskilt viktigt att beakta för byggnader som förväntas stå i minst 100 år – eller längre.

Denna typ av plan fokuserar ofta på människans behov, vilket gör att ekologiska värden och naturpåverkan riskerar att förbises. Det är därför viktigt att dessa

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

perspektiv, tillsammans med klimatförändringen, inkluderas i både analyser och fortsatt planering.

Klimatförändringen påverkar även samhällets beredskap i vattenrelaterade frågor – särskilt tydligt blir detta när det gäller dricksvattenförsörjningen. Att säkerställa tillgången till dricksvatten är en grundläggande samhällsfunktion, inte minst i kris- eller krigssituationer.

Ytterligare information om klimatanpassning finns på:

www.smhi.se/klimat/klimatanpassa-samhället/klimatanpassning

Information finns även på Myndighetsnätverket för klimatanpassnings webbplats

www.klimatanpassning.se/

SMHIs tjänst mot Vattenförvaltningen

SMHIs tjänster och underlag utvecklas löpande: SMHI rekommenderar att berörda myndigheter och instanser håller sig uppdaterade om förändringar och uppdaterar vägledningar och instruktioner med SMHIs senaste information.

SMHI beräknar och sammanställer underlag för parametrarna flödets förändringstakt och volymsavvikelse samt parametrarna vattenståndsvariation, vattenståndets förändringstakt och vattenståndsavvikelse. Detta görs baserat på modellberäkning och observerad data.

Tillgång till flödes- och vattenståndsdata från verksamhetsutövare förbättrar underlagen. SMHI tar gärna emot observationer från och kan vara datavärd för dessa insamlade hydrologiska data. För att förenkla bör det tas fram en rutin kring detta med tydlig ansvarsuppdelning mellan vattenmyndigheterna, länsstyrelser, SMHI och verksamhetsutövare.

SMHI önskar även återkoppling om genomförda åtgärder som påverkar flödet så som t.ex. utrivning av dammar. Då kan de nationella beräkningsunderlagen framöver uppdateras med denna information.

Avdelningschef Magnus Rödin har beslutat i detta ärende som beretts av Maud Goltsis Nilsson, Karin Jacobsson, Anna Åkesson, Simon Pliscovaz, Karin Wesslander, Aino Krunegård och Linda Gren.

För SMHI

Magnus Rödin
Chef Avdelning Samhällsplanering

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda